

16. Februarii 1839. Vol. 190. 17. No. 10. Lund. 17. No.
Enkörtsförbundet med rörelsen och medborgarskapen
som förfogar över hela landet. 17. No. 10. Lund.
Enkörtsförbundet med rörelsen och medborgarskapen
som förfogar över hela landet. 17. No. 10. Lund.

Litterär Tidning.

No 23.

Onsdagen den 20 Mars.

1839.

Bellmans sista Sång.

(Ur en prests Samling sedan 1790:talet. Endast de första tolf raderna finns i Valda skrifter af Bellman, utg. af Sondén.)

Med denna matta hand jag fattar än en gång
Min lyra för att ge kanske min sis'a sång,
Dess ton, förstånd och svag, om min förvandling bådar.
Jag re'n i trädens skygge den tysta multhög skådar
Der jag Naturens skulld skall återbördå få,
Och i en lycklig hamn mot lifvets stormar gå.
Glad kastar jag en blick på detta jordens läger,
Och med föryngd kraft mitt rörla hjerta säger:
"Se denna tillflyktsort, som Odets Herre gaf,
"En gräns för ditt förtryck, ett slut på lifvets smärta".
Ljus och högtidlig syn för hvarje dygdigt hjerta,
Då brotlets uslingar med rysning se sin graf.
Du lifvets upphofsmän, som skänkt mig hvarje dag,
Jag lyssnar till din röst, jag värdar ditt behag,
Tag denna suck i ditt fördolda höga,
Den gjuts med känslans kraft, den tränger från min själ,
Då svag jag stuplar fram mitt yttersta farvel.
Du, uti hvilkens sköt jag sällheten fått smaka,
Farväl! bedrofva och älskanvärda makal
Barn, minskan eder gråt vid eder faders död!
Farväl! jag lemnar er med förbön och med tårar
Åt faderlösas Far och enkors fasta stöd.
Hvi flydde för min blick det glada hoppets strålar.
Och hvadan denna syn, som jämmer för mig mälar.
Jag skådar fattigdom med suckar i dess spår,
I nødens blekhet klädd hon till min hydda går.
Till örat tränger sig min sorgsna makas quida
Och rysningsfull jag ser hur hon och barnen lida
Det hårdaste af allt, bedräfelse och nød;
De gråta min förlust, och gråta utan bröd.
Gud! jag försägta vill, må detta hjerta brista!
Men borlryck denna bild från ögat vid mitt sistu;
Men nu jag irrar mig, hvil svigta mitt mod?

Förbarmaren är stor, Förbarmaren är god,
Han räknade min dags, då jag begynne vara,
Han på min sista suck shall lika nädigtvara,
Och skulle han ej då uti ett mildt förvar
Ta' dessa lemnigar af en försunnen far?
Jo lugnt mitt öga sluts, näjd flyr jag denna hydda,
Den som bevarat mig, shall äfven dem beskydda.

Ett Besök i Goethes Hus i Weimar.

(Stycke ur en Dagbok Sommaren 1838.)

(Forts. fr. No 21.)

I fönsterna af rummet ligga flera Chemiska och Physiska förfö, i synnerhet i färgläran. Bland annat var der en Opas, hvars krigslitningar, då man höll den mot dagern, mycket hade syselsett Goethe, och för en Konstnär, brunkade han soga, wore denne hem vård en resa omkring jorden. Widare hade han en västalt, att på ett blad vid solfjären bilda en liten regnbåge, af hvilket fädepel han nije så mycket, att han därefter flera gånger åtförde sina syselhärningar. Af papp, hade han gjort en liten piece, hvars fyra olika sidor skulle framfölja färger för mänskohjälens olika förmögenheter. Sinneligheten var grön, Försändet blått, Förmystet gult och Fantasiens röd. Försöken att komma det inre verldssammanhanget på spåren ingifwa, om vi i någon mån kunnat fara dem, en känsla af djupt intresse, men i motsatt fall en af oenotständligt löje. Haa här förrut i mitt inre bestyrkta detta fargefantasier hos flera svenska hjörnor, jag farade ut icke Goethe bättre än deha, men jag kände mig för mycket ifruvad, af hela min omgivning för att vägra förstå ligt ledt Goethe, och jag kände mig nu tro, att detta, si wil som mycket annat för mig obegripligt, kan vara annat än en affeterade eller verklig fantasi.

Liksom så många andra fram mi war Goethe superstitions, så som man i allmänhet plågar falla det. Ut en gipsmedalje nedhållande drog han flisfarter och före en liten sten i botten af en resa åndrade han uppskrift och blef hemma. Det tyckes

Som dessa djupa hålor, hvilka inför hurn vändligt mycket underbart det ligger i de alldagligaste saker, derigenom blifwa benägna att på ett naturligt sätt förklara, åtven det som vi kalla underbart.

Bredvid arbetsrummet är sångkammaren, den ännu länsolen, uti hvilken han dog, ordöd qvarstår. Det var på en gång i värande och effectrik att på stället af ett åsyna vittne höra beskrivningen af den sista männens bortgång ur tiden. Han dog utan att hela derom hafwa den minsta aning, eftersom hans vännen visste att hans sista ögonblick tillstundade. Nummer hölls i symning till den med brusten stämma utropade: "Mehr Licht! Mehr Licht!" Det var i sannfug en poesi tillfällighet att dessa ord blewo hans sista.

En annan tillfällighet, som berättades, att hans näggur fradnat i samma ögonblick han dog, skulle jag kanske hafwa troit, om jag inte fört hört en dylik berättelse om Greteck den stores död på "Sans Souci." Jag hade der endast blifvit halstroende, men nu blef jag en fullkomlig twiflare på de båda berättelserna. Debonom tycker jag det vara en chican att vilja tro det varo en så stark sympathi mellan ett sjuile och ett machineri.

Vi kommo derefter in i prästrummen, der han med egen hand på ett smakfullt sätt ordnat sina dyrbara samlingar, hvoraf han köpt eller hela samlat mycket, men fått förlita den till slänks. Man kan tänka sig hvilka presenter en redan af sin somtid olmånt hyllad Kaldekonung skulle erhålla. Lagerkansar af det renaste guld, bågare fullsatta med de ädlaste stenar, praktiskt ämplar af nåkan alto tidens författare m. m. woro fullstapplade kring väggarna. Bland det intressantaste woro hans Stambok och Bressamling. Hvilka namn! Egenhändiga bref från Napoleon, Walter Scott, Eugene, Byron m. s. Kan den mestliga åregrigheten blifwa måttad, så måtte Goethes hafwa blifvit det. Här fanns åtven en portefeuille som innehöll hans egna ritningar. Besvunnerligt nog röde dessa mera talent än sjuile, och woro ungesär sådane som man vanligtvis ser dem ejorda af en ställig dilettant. Att de woro achieverade ända in i de minsta de äller tyckes bewissa att Goethe fastat ett slags vigt vid denna unkonstförmåga, såsom man ofta far se sjuilen högligen helsjörndha hysse, sådane små batalenter, hvilka dock icke i det hela åka deras värde, åtvensom man i allmänhet sällan far höra en menniska kryta öfver det som hos henne är mest berömvärdt.

Det hade fordrats dagar att genomgå dessa samlingar så ordenligt de förenade, men min tanke war nu för uppföld af Goethes person för att ens känna någon häg till en sådan spöselförmåga. Jag hade aldrig förut i egenlig mening varit entusiast af Goethe, men i detta ögonblick war jag det så mycket som någon. Icke vid läsningen af hans berömdaste arbeten har jag hittat mig så gräven och hänsörd. Jag lemnade hans hus med ökad värdenad för hans person både som erudit och som författare och jag troe att då jag framdeles kommer att ändra hans werk, fall detta beförlifit mig en Indexp, efter hvilken jag shall kunna förklara många ställen, som eljest blifvit mig obegriplige.

Med utgåendet ur hiset blef jag icke listet förväntad, då jag såg hurn mitt sällskap, den ena efter den andra, gaf dricks penningar åt vår ledare — en man som var lärde och bildad, som i sitt tal litet emellan citerade Rousseau och Byron och — som var klädd i sammetssrock. Daktadt detta allts icke var något i sitt blifvit werket för honom föredrande, eller till och med icke mer underligt är att en författare låter hvarje läsare betala hans skrift, så kunde jag icke hjälpa att jag stämmedes, som en flicka, hvilken man öfverraskar då hon giwer en kyss, när jag till affsed stack den complimenterande mannen en Thaler i handen.

D.

Litteratur.

Ungdomsbilder. Dikter af Nidderstad. Föresta Bandet. Stockh. 1838. 252 sid.

Med nöje har Noe. i dessa dikter funnit R:s stora anlag mogna. Ifrån en slafvande Legueriem har Skalden blifvit självständig, fastän hyllande Legné's stil af frändskap, ej af vissmågaz löst ifrin ett choos af omogna bilder, räketer af grazia och storlåtande fraser, har han fått besynning, kloker, utveckling af sublima och rika idéer, hvilka självidvändigt antagit ett imposant ytre. Konstnären har smänkingom blifvit förfad, genom tiden, självrestriktioner och mahända studier. — Denna Skaldens characterdrag äro: en ädel och för det stora öppen/andé, ett poetiskt sjuile, utrustadt lika mycket med rika idéer som en glänande f. m. a. i en kraftfulhet och manlighet, som alstrar m. d. Skaldens beha vid ma det föna i litteret, utan att uttrycka denna kärlek i k. n. s. snack och punkt. Den djupasse konstolitiken är också ej hans Skaldestao, utan den som mera är genovirängd af stora idéer, uttryckta i glänzande bilder liksom Legné's; allså är han objectiv. — Auerboms och Stagnellii Kaldeart strävar mera att uttrycka en hel verldsskärdning och deras eget subjektiva djup, en visshraporter, m. d. granna tankar och färgor; de wilja ej göra effekt med partier, stuckewis behaga, utan den som ej har sinne för det helala i deras verldssägt, hvilken aldrig fullt kunnat försnälligas, finner dem ofta tråkiga. De fordrar djuptänkande läsare. Annat är förhållanden med Legné. Hans svinrika dikter hänvisar icke på någon hel astig inom det diskande subjekter, utan de äro blott tillfälliga mätningar af en stor tanke, en frappansk bild, som satit honom in. Schönheten portioneras här ut syckelvis. Det kan publiken stå ut med att smälta, ett helt blixt nog svart att sentera. Den ögonblicklige Skaldende, den i sā ord concentrerade kraften, det pikanta, det objectivat, d. w. s. i s. o. ida bilder nedlagda tankar: — sadant tycker den stora hopen om. Och dock fordras för denne genre lika stort poetiskt sjuile. Hvad som den ena eger driser den andra, t. ex. objectivitet och subjektivitet. De äro dikterns både poler. Endast verldspoessens heroer finna s. medlingspunkten.

R:s lyrliga dikter, som i detta band finnas, äro dels om arbetningar af äldre, dels ej förr bekanta. De flesta äro utmärkta, åtminstone i Lyrikens objectiva genre: Tilllegmar, ett helsgutet stycke, en själfapologi, Vägskälen, en staltaktig miljöurbild: Qwinnan, en lust erotisk dikt: Du, en tac-

Dikt; Wåx fort etc.; Svåfwa flicka etc., kraftfulla råd; Amorpoet, en anacreontisk bild; Hwad skall jag bli; Drömmen om åran, Helsing från tummelplatser, fulla af best, men helsosam, malört för verborande; Värstycke i Återboms naturmythik; Poeticke Flygfan och Slanakysar till Sångarnas sakna skora och sanna tankar; Dikten, fullt af Tegnérspak; Anima, Stagnelisit; Den gamle, djupa tankar kraftfullt uttrykt; Elfskarleby fall, en grann naturbild; Maria vid semiton är är gauks täck. De härliga ega vackra partier. Många ha bilder som ej skulle wanpryda helska Tegnérssägab. Liknar ej detta Tegnér, utan att vara någon den minsta efterapning, ty Å:s skulle är se rikt att nu mera behöva läna?

Dikten.

Fri är dikten: kommer sifverwingad
Som en ljusalfros,
Som en sushvit ros,
Kommer liksom glädjen obetingad,
För att fly sin kos.
Kommer som ett stjernfall utur polens
Skumma midsatt fram,
Som ett epigram,
Som en kungslup ur ett fund, med solens
Guldskot i sin fram.
Kommer häftig; obesunad skjuter
Den, med flott och lund,
Upp i en sekund.
Och i falken af sin krona sätter
Hela himlens rund.
Maa fantastens skatter glöda,
Mii uppigt stick,
För deß fot och blck;
Lankens armod, hvardagsmännets modda
Den ej kanna sic.

Se här ett annat, som ej sones, sörträffligt stycke:

Tillegnan.

Gläggda dotter ifrån Eddeurs friska
Och sommarvarma veld,
Der windar, såsom halskod harptor, hvisso,
I lagerkroner, om sin lefnadsfärd;
För dig jag lägger mit, i sång och dikt,
Min tankes sagospell, min känslas bikt.
Blif mild mot dem: det milda är det sanna,
Der qwinlig sanna dock!
En himmel hvilas på deß blida panna,
En sjernkrans ungars i deß lätta lock;
Der mildhet blickar, springer liswert opp,
I dikts formér, såsom ros och knopp.
Bar varmt öfval! I sången bor det varma,
Och varma fördrar den,
Till lis och kärlek söker den sig närra,
Och varmt är liswert, warm är kärleken;
De boda sita uppå solens klot,
Och jorden rullar warm wid deras fot.
Hvad djerst du finner, glöm det! Sångarsunge!
Se ju en örn, som byggt
Sig djerst och siolett opebo i minnet,

Och emot hoppet sträcker ut sin flygt.
Af färdens djerhet just des syrka känns;
Det wet en kapelse, men ingen gräns.
Förlåt det dunkla! dunkel är man ofta,
Ty man till skrotet hör;
Fästän på syn de linsa likor dösta,
Så ligger dimmigt jordklot nedanför;
Och knappast solen ned i väster går,
Förrn natten ut sin mörka mantel slår.
Och svärmar jag — hvad mer? Naturen härmor
Jag troget blott deri!
När wintern flyktar och sia våren närmar,
I minsta yttrina då — hvad svirmeri?
Den har en aning för kvar väckt minut,
En dröm för hvarje ros, som spricker ut.
Men se mer djupt än blott på yttans glimmer,
Låt den ej locka dig!
Se ej på bilderna king husets timmer,
Men in i husets petarsalar stigz
Måhända finnes der en skatt, mer stor:
I borgens inre borgens ände bor
Dock nitre prakten? Ja den hör den inre
Väl som en blomdrägt till;
Men för ett större, är dock den ett mindre,
Och blott det större jag dig gifwa will;
Ja, a, det största! Om jag ägde blott —
Eu sjernekrona och ett siernestö!

Söner och Röster ur Det Fördolda: uppfattade och kungjorda af K. A. Nicander och G. C. Norling. Örebro, 1838. 295 s. [2 Banco.]

Hemtio uppsökande spökhistorier, — några översatta från Walter Scott, Tieck, Goethe, de flesta svenska, mundtlig eller gamla åter, — berättas i en familj. — Sista är mycket målande och mycket vädad. Ingå räsonemanger eller förklaringar åro försökta. Gleca äro ej för bekanta och åtskilligas trovärdighet kan icke bewiljas, emedan flera personer, som varit witnessen derut, ännu lever. Vi hava litet hör omtalas besonnerliga händelser, som mått våra närmaste vänner, måhända sjelwon överbrygga visioner. Huru wida alt sådant är objec i ete fabiect i v. eligt, v. eliga htere föremål eller blotta förändringar inom de åskräende, har ännu ingen naturofilosi förklarat. Neka dem kan man icke. Både forntid och nutid har sadana berättelser i övre värld. Det ges ett samband mellan den souliga och osouliga världen, huru dant hör till lixwers gator, ty det finns flera ting i himmel och på jord, än en filosofi kan drömma om. — Boken blir måhända farlig för nervsänga personer, åminstone efterlemnat den några obhäggliga drömmar de första närtorna. Widspetsen och religiositetens sista båda näras af densamma. Vi väggja ej fördömma företrädet. — Herr Norling är en qvidam, som kunde veta författarens titelblad.

Geyers Litteraturblad № 2 innehåller ett intressant Biografi af Walter Scott med anledning af han Lise migiswert af Lechart, (Vardry 4 Vol. 10 B:co). Geyer slutar med in öppen bekännelse, att den adel, hvars sista representant Scott war, har spelat ut och att ad landet hörde upphöra, antingen derigenom att det ej mera ex-

Hjöds eller ej mer amot to ges (hvarpå Geyer sself mer än en gång lemnat prof.) — Ned. har mer än en gång yttrat samma åsiger och fröjda sig nu att se en Geyer så otvetydigt fördämma den Aristokrati, som ej har annat att hwiла på än n a m n.

De religione christiana in Vestrogotiam introducta.

Af Mag. P. G. Alander. 28 s. 4:o. Upsala
1839.

Denna disputation tyckes os förtjena både uppmärksamhet och efterföld. En del af våra provinsbeskrifningar är i flera stycken redan förädrade och framställa många åsiger och meningar, som ej väl lämpa sig till de stora framsteg, hafde förfatningen gjort i sednare tider. Det speciela och factiska hos dem må ännu med fördel kunna begagnas; men siffliga grundåsigterna behöva ofta corrigeras och sammanjämkas med de nu allmänt antagna och genom förgällig kritik beskyrkta. Just derigenom, att monographerna ofta lätit enskaka dokumenter tala, man att lyfta till historiens röst, har stundom här och en på sin ort uppfört åtskilliga hypoteser, hvarigenom de stannat i frid så wäl fins emellan som med den mera generala historiens witnessbörd. Härigenom uppkomma stående misstjund så wäl mellan delarne inbördes som med det hela. Förhållandet blir ungefär dessamma som i ett musikstück af blandad bestämmhet (pol poaurri,) der siffliga partier behöva transporteras och stämmas i samsjund med den givna grundtonen; innehållet i och för sig sjelft må gerna för öfrigt ega sitt okländrade värde.

Med sikker och på allmänta rikshistorien alltjämt fästad blick har Förf. undgått oswannimunda felslag. Hvarad hans arbete i föld deraf missat i ickevärdig originalitet, har det wunnit genom sans och trovärdighet. Det är blott i högsta nödfall, Förf. wili wåga en gibning, som ej kan fullt beskyrkas.

Förf. börjar sin afhandling med den anmärkning, att Westergötland, till följe af sin hbediga jordmän och sin helleliga beliggenhet m. m., blef den äldsta hedniska culturens waggza i hela land. Innan den historiska Öden ankommit, dyckades Thor, at hvilken var helgadt ett tempel, försedd med 100 algudabilder. Templet var i Gudhem; Dalin sätter det i Skara. Derpå omtołas de äldsta säderna Falkbyns, Sköfde och Hjo. — Den provisien var ej blott den äldsta bildningsens hemland; den blef även den stodgade christendomens. Sankta tidigt började här den nya lärnan utbredas; ty på annat sätt kan ej förklaras, huru den redan vid ingången af elfte seglet wunnit så många anhängare, sommi himmude under detta och det följande århundradet kommat så stödfastas. Icke blott genom christine sånger och resor i främmande land uppgrick här sanningsens kungap; innebygarne stodo i gemenskap med Sverige, redan då dehe ännu woro hedningar, och deras omvälvande måste således öfwa fullytelse åfwen på de före. Desutom fäddde inverkan från England, som (alttid) visat största nitet för christendomens utbrendande. Förf. söker s. 6 åfwen ögra troligt, att Ansgarius på sin första resa till Birca tagit vägen genom Westergötland. Åfwen Unno gjorde här besök. Förf. anförer derpå Adami berättelse, att Erik Segersäll efter sitt dop i Danmark medfört predikanter till Sverige. Dehe sannade trolingen i Westergötland, der Konungen mest uppeydd sig. Så förmåla åminstone traditioner, vid hvilka

Förf. dock ej vågar sätta någon afgörande vigt. Från Nagvald Jarls gifte med Olof Tryggvasons syster dateras finlängen christendomens segrande tillväxt i Westergötland. Här sökte åfwen Olof Skötkonung sin fristad och antog dopet. Förf. ingår åfwen i en undersökning af den omvälfade fragan rörande dennes döpelse. Mot Hallenberg, som will bevisa Sigfrids-legendens trovärdighet, och i likhet med Neuterdahl följer Förf. Islanderne Han granskar siffligt de mju nämndes lärda undersökningar. Han har mot dem begge åt skilligt att anmärka; dock är hans dubia mot Neuterdahl i wär tanka af mera vigt och betydelse, ehuva han i resultaterna närmast sluter sig till honom. Mot Hallenberg anmärker han dock riktig med Strinnholm, att dopet ej kunnat ske före år 1000 hvarom mera framdeles. — S. 13 r. 16 sätter: Ansgarii läs: Sigfridi. — Uppmärksamhet förtjenar Förf:s mening s. 15, att Olof döptes i Brigittas källa och ej i S:t Sigfrids. Man har nekat detta af okunnighet derom, att en frejdad quinna burit detta namn före vår Europeiskt bekanta S:t Brigitta. Det mest anmärkningsvärda och siffligast utspröda partiet i detta arbete är Förf:s försök att bewisa rigtigheten med de 1100 kyrkorna i Westergötland, hvilka Sturleson omräder.

—a—b—

Utländsk Litteratur.*

- Darstellung der Anglo-sischen Mythologie etc. von Prichard, übers. mit Anmerk. von Haymann, nebst Vorrede v. A. W. von Schlegel. Bonn 1837. (2 Th. 12 gr.)
- Versuch einer Gesch. und Charakteristik der frans. National-Litteratur nebst zahlreichen Schriftproben. Von Dr. Mager. Berl. (Blir 5 Band, är ännu ej färdig. Rit Anthologi medföljer)
- Commentar über den Brief Pauli an die Römer. Von L. J. Rückert. 2 B. 2 Upplagan. 1 B. Lpt. 1839. (Blir 3 Band. 3 Th. 12 gr.)

* Ned. nämner endast helt och hället eller till största delen i utl. Journaler berömda skrifter.

E O S

utgives i halsark två gånger i veckan och innehåller: Poemer, Noveller, Skisser, Charakteristiker, Historiska Samlingar, Reflexioner i Politik och öfver Universiteterna, Utländsk litteratur, Recensioner och Annämnningar af Sveriges nyaste, åfven Akademiska, litteratur. Prenumerationspriset är för hela år 5 R:dr, halft 3 R:dr, quartal 2 Rdr b:eo, utom postafvode, som på Gefle Kgl. PostContor, der requisitioner emottagas, benäget är modereradt till 36 sk. b:eo för året. På de 9 sedanre månaderne af året är prenumerationen 4 R:dr b:eo, postafvode obräknadt. För dem, som ønska erbälla Tidningen från dess början, finns ännu några fullständiga exemplar mot halvpris. Insända artiklar möttas. Herras Forläggare, som sända ett ex. af sina forläger, skola foreträdesvis och skyndsammast få dem anmälda och annoncerade. Adressen är Red. af EOS. Upsala. Magister Lundqvists Bokläda. Prenumerations och insända bidrag emottagas i Stockholm åfven i A Bonniers Bokläda.

Gefle, hos M. P. Lundin.